

DOI: <https://doi.org/10.15407/nr.72.348>

УДК 027.7:378.4(460)

Олена Політова,

<https://orcid.org/0000-0002-6516-0828>,

кандидатка історичних наук,

завідувачка кафедри інформаційних комунікацій,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

(м. Київ, Україна)

вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, Київ, 04212, Україна

e-mail: o.politova@kubg.edu.ua

Олена Григоревська,

<https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>,

Web of Science Researcher ID: ABA-2406-2021,

докторка наук із соціальних комунікацій, старша наукова співробітниця,

професорка кафедри інформаційних комунікацій,

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

(м. Київ, Україна)

вул. Левка Лук'яненка, 13-Б, Київ, 04212, Україна

e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОДУКТИ І ПОСЛУГИ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ: ІСПАНЬКИЙ ДОСВІД

Мета статті – аналіз особливостей інформаційних продуктів і послуг бібліотеки Університету Хайме I у місті Кастельон-де-ла-Плана (Іспанія) як досвіду, можливого для втілення в університетських бібліотеках України.

Методологія дослідження ґрунтується на методах аналізу і синтезу, контент-аналізу інформаційних ресурсів відкритого доступу, систематизації та узагальнення. **Наукова новизна** статті полягає в аналізі якості інформаційного та освітнього контенту, розміщеного на вебсайті бібліотеки Університету Хайме I у місті Кастельон-де-ла-Плана (Іспанія), поширення інформації про її цифрові ресурси як акумуляцію досвіду створення бібліотечних продуктів та надання високоякісних послуг користувачам. В українському бібліотекознавстві діяльність бібліотеки Університету Хайме I з формування сервісноорієнтованого електронного інформаційного простору для освітньої та дослідної роботи розглядається вперше. **Висновки.** Вивчення світового досвіду роботи бібліотек закладів вищої освіти є одним із актуальних напрямів бібліотекознавчих досліджень. У діяльності бібліотеки Університету Хайме I спостерігаємо

наявність усіх складників, які передбачають успішну інтеграцію академічної бібліотеки до цифрового інформаційного простору, а особливо цифрових сервісів, що передбачають створення та доступ до власних і партнерських цифрових колекцій, розвиток цифрової комунікації, створення цифрового контенту, діяльність із науково-методичного супроводу дослідницького, студентського та викладацького секторів. До послуг користувачів цієї бібліотеки – різноманітні інструменти для розвитку наукових досліджень, освіти та самоосвіти, що сприяє підвищенню якості підтримки дослідницької діяльності, навчання та викладання. До позитивних рис діяльності бібліотеки слід віднести й організацію доступу до зовнішніх засобів та відкритих міждисциплінарних інформаційних ресурсів інших установ. Принципи та якість організації сервісів, інформаційних ресурсів та інструментів для навчальних та наукових досліджень бібліотеки Університету Хайме I у місті Кастельон-де-ла-Плана (Іспанія) можуть бути універсальною моделлю для впровадження в діяльність інших європейських книгозбірень, зокрема й бібліотек українських закладів вищої освіти.

Ключові слова: бібліотека закладу вищої освіти, інформаційні продукти, інформаційний сервіс, інституційний репозиторій, модернізація бібліотек, Університет Хайме I (Іспанія), цифрова культура.

Актуальність теми дослідження. Вивчення світового досвіду роботи бібліотек є одним із актуальних напрямів бібліотекознавчих досліджень у сучасний період – про це свідчить зростання потоку публікацій відповідної тематики. Міграційні процеси, спричинені російською агресією в Україні, стихійні переміщення українців в країни Європейського Союзу, зокрема фахівців інформаційної галузі, певною мірою розширили можливості безпосереднього ознайомлення з досвідом роботи цих країн у різних сферах людської діяльності, зокрема, й у бібліотечній справі та освіті. Університетські бібліотеки сьогодні є надзвичайно важливим складником освітнього процесу, адже саме їхні ресурси є підґрунтям інноваційного розвитку закладів вищої освіти (далі ЗВО).

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичне підґрунтя дослідження становлять публікації науковців, присвячені проблемам цифровізації освітнього процесу, модернізації бібліотек закладів вищої освіти та розвитку електронних сервісів книгозбірень, зокрема, публікації В. Барабаш, Л. Глебової та О. Коломієць [1], Воскобойнікової-Гузевої і Н. Терещенко [3], К. Гараш [4], Ю. Горбаня, О. Олійник та Н. Кобижчої [5], О. Желай [6], О. Шевченко і В. Спринсяна [10].

У публікації Ю. Горбаня, О. Олійник та Н. Кобижчої з використанням світового досвіду аналізу розвитку цифрового освітнього середовища

зроблено висновок, який ми цілком підтримуємо, що розбудова «цифрового освітнього процесу передбачає трансформацію та інтеграцію освітніх технологій в усі етапи освітнього процесу» [5, с. 25]. За таких умов бібліотека ЗВО стає невід'ємним складником єдиного цифрового освітнього середовища, що, своєю чергою, потребує інноваційних трансформацій академічних бібліотек.

Фактори, що впливають на успішне впровадження інноватики у роботу сучасної бібліотеки, розглянуто В. Барабаш, Л. Глебовою та О. Коломієць на прикладі діяльності бібліотеки Центральноукраїнського національного технічного університету. Дослідниці акцентують увагу на сервісній діяльності книгозбірень, яка стає пріоритетним напрямом їхнього розвитку та підсумовують, що активна модернізація інформаційних процесів бібліотек ЗВО передбачає впровадження АБІС, їх активне використання з метою забезпечення сервісного складника: створення вебпорталів, формування електронних каталогів, забезпечення доступу до повнотекстових БД [1, с. 26].

У публікації О. Шевченко і В. Спринсяна, в контексті основних напрямів модернізації діяльності бібліотек – технологічної, інституціональної та соціальної, ґрунтовно розглянуто інформатизацію ресурсів бібліотек ЗВО. Дослідники обґрунтовують закономірності процесу створення нових комунікаційних моделей, які об'єднують документаційну базу бібліотек ЗВО та створюють навчальний та науковий комунікаційний простір [10, с. 11].

Характеризуючи тенденції розвитку інформаційних електронних ресурсів у бібліотеках, О. Желай зазначає, що «функціонування світового електронного науково-інформаційного простору відбувається за законами інформаційного ринку, що має як позитивні, так і негативні прояви для національного сегмента інформаційного простору» [6, с. 111]. Отже, вивчення світового і власне європейського досвіду вироблення інформаційних продуктів та надання інформаційних сервісів є важливим у контексті доступу до електронних наукових колекцій, наукового та освітнього трансферу світових здобутків у національний простір тощо.

К. Гараш серед ключових тенденцій розвитку університетських бібліотек в Європі відзначає, серед інших, інтеграцію академічних бібліотек до цифрового інформаційного простору; підтримку інновацій; можливості і ризики застосування штучного інтелекту в діяльності бібліотек; професійний розвиток бібліотечних працівників [4, с. 37].

Власне європейський досвід стратегічного розвитку університетських бібліотек України, Литви та Польщі аналізувався у публікації О. Воскобойнікової-Гузевої та Н. Терещенко. Дослідниці відзначають, що пріоритетними напрямками розвитку бібліотек ЗВО (на прикладі бібліотеки Вільнюського університету), окрім інших, може бути «індекс задоволеності» клієнтів (забезпечення інформаційними ресурсами, задоволення інформаційних потреб дослідників) та позиціонування бібліотечних послуг і сервісів як невід'ємної частини навчання та науки [3, с. 153]. У цілому, бібліотека ЗВО разом з іншими університетськими структурами «бере участь у модернізаційних процесах університету, сприяє якості наукових досліджень, якості підтримки дослідницької діяльності, якості підтримки навчання та викладання» [3, с. 154].

Іспанський досвід бібліотечно-інформаційної діяльності та освіти досліджували В. Бегун [2], Н. Зайченко [7], Г. Індиченко [8], О. Макарова [9]. Наприклад, В. Бегун, відвідавши Університет м. Мурсія та ознайомившись із навчальним процесом в Університетській школі бібліотечної справи і документації ще у 90-х роках ХХ ст., здійснила спробу вивчити підготовку бібліотечних професіоналів в Іспанії та висвітлила особливості системи вищої бібліотечної освіти у цій країні [2]. Н. Зайченко проаналізувала нормативно-правову базу діяльності шкільних та університетських бібліотек Іспанії та розглянула процес формування освітянських бібліотек в іспаномовних країнах під проводом Регіонального центру підтримки читання у Латинській Америці і Карибському регіоні [7]. Дослідивши стратегії та пріоритети розвитку цих бібліотек, вчена обґрунтувала, що вони є важливим генератором суспільно-культурних змін в іспаномовних країнах. Г. Індиченко публікувала у фахових наукових виданнях низку статей з питань організації академічної науки окремих країн Європи, зокрема, Інституту Іспанії [8]. О. Макарова з метою запозичення та впровадження у роботу вітчизняних бібліотек прогресивного досвіду щодо формування інформаційного контенту вивчала особливості організації офіційного сайту Національної бібліотеки Іспанії—однієї з найбільших і найстаріших бібліотек світу. Вчена відзначила, що цей сайт є функціональним, сучасним і зрозумілим у користуванні: «Кожний розділ сайту несе в собі величезну кількість інформації, хоча, на перший погляд, на кожній сторінці досить мало тексту, але завжди є посилання чи доступний файл

у PDF-форматі, який можна завантажити й прочитати (це стосується тем зі значним обсягом інформації)» [9, с. 301].

Отже, аналіз фахової літератури засвідчив актуальність дослідження інформаційних продуктів та сервісів університетських бібліотек та водночас незначну кількість публікацій українських дослідників про сучасний досвід роботи університетських книгозбірень у Європі, зокрема в Іспанії.

Мета статті – аналіз особливостей інформаційних продуктів і послуг бібліотеки Університету Хайме I у місті Кастельон-де-ла-Плана (Іспанія) як досвіду, можливого для втілення в університетських бібліотеках України.

Виклад основного матеріалу. Історія Університету Хайме I в місті Кастельон-де-ла-Плана в Іспанії сягає кінця XIX ст. і розпочалася зі створення Педагогічної школи. У 1969 р. було відкрито Університетський коледж Кастелло, а з 1991 р. Університет Хайме I (UJI) вже був відкритий як державний некомерційний навчальний заклад, що забезпечує більше 60 освітніх програм для понад 14 тисяч студентів. Структура університету розгалужена, складається з факультету гуманітарних і соціальних наук, факультету юридичних та економічних наук, факультету медичних наук, вищої школи технологій та експериментальних наук, докторантури, університетських інститутів міжвузівського та міжгалузевого рівня за різними науковими напрямками [11].

У цей період розпочав роботу бібліотечно-документаційний підрозділ, який був задуманий як ресурсний центр для навчання та досліджень UJI. Центри європейської документації та архів університету були інтегровані в службу бібліотеки.

На початку 1992 р. управління бібліотекою було автоматизовано за допомогою програмного забезпечення VTLS (Virginia Technology Library System – Технологічна бібліотечна система Вірджинії), згодом, у 2007 р., здійснено перехід на систему Corinthian на основі системи LCC (Класифікації бібліотеки Конгресу у Вашингтоні).

Бібліотека університету розташована у двох будівлях-близнюках площею 14 000 м, з'єднаних центральним коридором, займає сім поверхів, поділена на шість рівнів вільного доступу та адаптована для різних типів користувачів. Фонд становить майже 700 000 томів.

Приміщення бібліотеки організоване на основі новітніх підходів до забезпечення студентів і викладачів комфортними умовами для

різних форм навчання та досліджень: створено відкриті простори, щоб користувачі могли працювати в групах або індивідуально з бібліотечними ресурсами за допомогою відповідного технічного оснащення та програмного забезпечення.

У читальних залах користувачам зручно працювати з багатоманітними ресурсами бібліотеки: є навчальні кімнати, відкриті столи та індивідуальні столи з перегородками. Важливо, що загальні читальні зали та кімнати для групової роботи від 2 до 6 осіб є на кожному поверсі.

Свою місію колектив Бібліотеки вбачає не лише у сприянні викладачам і студентам доступу до інформаційних ресурсів книгозбірні, а й активній популяризації бібліотечних продуктів і послуг.

Інформаційну основу та підтримку бібліотеки забезпечує сайт УЛІ [12].

На сторінці бібліотеки, крім швидкого доступу до каталогу, розміщено чотири основні інформаційні ресурси:

- Репозиторій Universitat Jaume I;
- Графік роботи бібліотеки упродовж навчального року;
- «Відкрий для себе бібліотеку УЛІ» – інформація про всі особливості і можливості роботи університетської бібліотеки;
- Бібліотека для досліджень – сервіси, ресурси та інструменти для навчальних та наукових досліджень.

Репозиторій Universitat Jaume I [13] є одним із головних інформаційних ресурсів сайту бібліотеки, який є цифровим мультидисциплінарним порталом, де архівовано, упорядковано дослідницькі, інституційні та навчальні результати УЛІ. У колекціях репозитарію розміщені електронні документи, створені членами університетської викладацької та студентської спільноти. У репозитарії УЛІ можна ознайомитися, поділитися та завантажити повні тексти статей, книг, навчальних матеріалів, карт і фотографій, аудіовізуальної продукції або прослухати звукові файли тощо. Всі ресурси забезпечені умовами захисту авторських прав та індексуються Google, Google Scholar та іншими пошуковими системами. Для того, щоб поєднати переваги відкритого доступу щодо авторських прав, бібліотека рекомендує використовувати ліцензії Creative Commons. Важливо, що бібліотека присвоює публікаціям університету DOI. Також репозитарій містить оцифровані документальні матеріали про провінцію Кастильо та інші інформаційні ресурси з різних установ, пов'язаних з Європейським Союзом.

Репозиторій структурований за темами, згрупований в колекції відповідно до функціональних критеріїв.

Однією з ключових колекцій репозиторію є Цифровий архів Іспанії – Європейського Союзу (SEDAS) (понад 6 тис. документів). Архів зберігає важливі документи в усіх форматах – текст, зображення, аудіо, відео – про Іспанію та Європейський Союз, які зараз розпорошені в бібліографічних та документальних колекціях установ. Також до колекції включено наукові та академічні результати іспанських університетів, пов'язаних із Європейським Союзом.

Найбільшою колекцією репозиторію є Електронна бібліотека Кастелло (BDCA) (понад 17 тис. документів), що містить бібліографічні та документальні матеріали про провінцію Кастелло в будь-якому форматі та матеріали, створені авторами та установами Кастелло. Тут можна знайти книги, листівки, періодичні видання, фотографії та листівки, радіопрограми тощо.

Окремими комплексами в репозиторії виділено матеріали наукових об'єднань: зокрема, міжуніверситетського інституту Лопеса Піньєро (ILP), який є міждисциплінарним інститутом, що провадить історичні і соціальні дослідження у галузі медицини, науки, технології та зовнішнього середовища. Членами інституту є Університет Аліканте, Університет Хайме I, Університет Мігеля Ернандеса та Університет Валенсії.

Також окремий комплекс утворюють ресурси, створені безпосередньо структурними підрозділами Університету Хайме I. Серед них:

- УІ: установчі документи (майже 1 тис. одиниць зберігання), містить документи для загального доступу, створені різними службами університету під час виконання ними своїх функцій за весь період існування;
- УІ: Освітні ресурси (створені викладачами, це – понад 800 одиниць зберігання), містить наукову продукцію членів університетської спільноти, організовану в різні субспільноти та колекції: докторські дисертації, препринти, статті, доповіді для конгресів тощо;
- УІ: навчальні та студентські матеріали (понад 17 тис. одиниць зберігання), містить матеріали та об'єкти, пов'язані з навчанням, у будь-якому форматі, створені викладачами університету в результаті їхнього викладання;
- УІ: Журнали (понад 6 тис. одиниць зберігання), дає змогу отримати доступ до повних текстів різних журналів, створених відділами Університету Хайме I.

Репозиторій забезпечує просту доступність до дослідницьких інформаційних ресурсів UJI, що зумовлює зріст його використання та наукового цитування. Такий підхід забезпечує довготривале цифрове збереження і поширення відкритих знань. Репозиторій може переглянути кожний користувач з будь-якого місця світу. Для зручності користувачів посилаання на репозиторій продубльовано в різних рубриках.

Рубрика «Відкрий для себе бібліотеку UJI» містить інструменти, які розкривають інформаційні ресурси та можливості сайту, організаційну структуру та особливості розміщення колекцій бібліотеки по залах і поверхах з характеристикою усіх додаткових служб та сервісів. Продубльований доступ до репозиторію як до актуального сервісу і поряд подана рубрика «Пошук інформації», в якій структурована інформація про пошукові можливості сайту.

Рубрика «Онлайн-ресурси» відкриває доступ до різних баз даних та інформаційних ресурсів:

- Бібліотечні бази даних;
- Електронні журнали бібліотеки UJI;
- Репозиторій UJI;
- Інтернет та віддалений доступ до електронних ресурсів;
- Електронні книги;
- Стандарти UNE;
- Резюме журналів;
- Зовнішні засоби та ресурси відкритого доступу.

Сторінка «Бібліотечні бази даних» дає структурований доступ до тематичних інформаційних ресурсів:

- Бібліотеки та управління інформацією;
- Біологія та геологія;
- Право;
- Освіта та ін.

На детальніший аналіз заслуговує колекція електронних журналів, доступ до яких надає бібліотека. Рубрика «Електронні журнали» надає доступ до різних ресурсів:

AR, Annual Reviews – тимчасовий доступ до 51 журналу з понад 1200 статтями. Предмет спеціалізується на біомедицині, науках про життя, соціальних науках і фізиці.

Cambridge core – доступ до більш ніж 380 рецензованих академічних журналів, що охоплюють теми гуманітарних, соціальних наук, науки технологій і медицини.

Frontiers Media надає вільний доступ до понад 80 журналів зі статтями, рецензованими понад 100 тис. всесвітньо визнаних дослідників. Мультидисциплінарна тема містить понад 600 навчальних дисциплін.

GaleAcademicOneFile – тимчасовий доступ до мільйонів статей з понад 17 000 журналів з усіх наукових дисциплін. Він також містить відео, подкасти та зображення.

MDPI journals – доступ до понад 234 рецензованих наукових журналів з усіх академічних дисциплін.

Рубрика «Електронні книги» відкриває можливість знайти електронне видання, доступне через каталог бібліотеки. Корисним є пошування на низку іспанських порталів з колекціями електронних видань та інтерактивних ресурсів з навчання. Наприклад:

Bookboon – це вільний доступ до додатку з 10 тис. електронними книгами з усіх наукових галузей, доступними п'ятьма мовами.

Brill – доступ до 400 електронних книг, виданих академічним видавництвом Brill, що спеціалізується на соціальних і гуманітарних науках.

ClinicalKey Student – це інтерактивна навчальна платформа з медицини зі 157 електронними книгами іспанською мовою та понад 190 відео та 60 тис. зображень, які охоплюють 40 медичних спеціальностей, пов'язаних із медициною. Ресурс містить інструмент для створення презентацій і понад 1500 різних корисних інструментів.

Інтерактивна навчальна платформа ClinicalKey Student Nursing, що містить 62 електронні книги з медсестринства іспанською мовою, які охоплюють 20 тем, пов'язаних із медициною. Тут є також доступ до високоякісних зображень, відео та інструмент для створення слайд-шоу.

Слід згадати і Портал Digitalia з доступом до понад 30 тис. електронних документів універсального змісту іспанською мовою від різних видавців.

У цілому на сайті бібліотеки є доступ до 26 електронних бібліотек та інтерактивних платформ електронних посібників та видань. Доступ до зовнішніх електронних інформаційних ресурсів поза межами UJ підключення здійснюється напряму завдяки системі OpenAthens. Інший варіант доступу – через клієнт VPN (віртуальна приватна мережа). Для зручності налаштування цієї програми є інформація з інструкцією є на сайті.

Рубрика «Стандарти UNE» надає доступ до документів, підготовлених Іспанською асоціацією стандартизації та сертифікації AENOR. Онлайн-платформа AENOR, на яку підписана бібліотека, вміщує понад 50 тис. повних текстів стандартів UNE для всіх членів університетської спільноти для навчання та досліджень. Зручність ресурсу в тому, що на ньому, окрім діючих, збергаються анульовані та замінені стандарти.

Рубрика «Резюме журналів» надає доступ до мультидисциплінарного бібліографічного порталу, який збирає та спрощує доступ до журнальних статей, докторських дисертацій, книг тощо на основі Dialnet. Dialnet – це найбільша база даних наукових статей іспанською мовою. Його реалізація та консолідація є результатом публічного та відкритого проєкту під керівництвом Університету Ла-Ріохи, в якому беруть участь бібліотеки, особливо з Іспанії. Dialnet започатковано у 2001 р. в Університеті Ла-Ріоха з метою забезпечення доступу до наукового контенту не лише для академічних та дослідницьких спільнот, але й для всього суспільства. Це – відкритий міжнародний проєкт, який містить мільйони посилань на наукові публікації, багато з них – у повнотекстових версіях, і має понад два мільйони зареєстрованих користувачів.

З 2007 р. бібліотека УІІ інтегрована у Dialnet та надає своїм користувачам доступ до таких послуг, як розширений пошук, вибір статей із результатів пошуку, імпорт записів тощо.

Також у цій рубриці є доступ до інших баз даних, які надають доступ до резюме і повнотекстових публікацій з різних дисциплін: Ingenta Connect, JournalITOCs, CSI, ICYT – science and technology, IME – ліки, ISOC – соціальні та гуманітарні науки.

Заключна рубрика на сторінці «Онлайн-ресурси» – це «Зовнішні засоби та ресурси відкритого доступу», яка надає перелік відкритих міждисциплінарних інформаційних ресурсів інших установ в інтернеті. Ресурси структуровані за видами: книги та навчальні матеріали, журнали та статті, зображення та аудіовізуальні матеріали, колектори, каталоги та сховища, дані, інструменти для роботи з даними та дослідницькими проєктами. Цінність зібраної інформації у тому, що підіраний інформаційний ресурс здатен задовольнити будь-який освітній або науковий запит.

Крім того, для підтримки і розвитку наукових досліджень на сторінці бібліотеки університету створена спеціальна рубрика «Бібліотека для досліджень», яка має таку структуру:

- Трансформаційні угоди з науковими видавництвами;
- Інструменти для розвитку наукових досліджень;
- Послуги з розвитку наукових досліджень.

Важливим інформаційним інструментом для науковців університету є матеріали розділу «Трансформаційні угоди з науковими видавництвами». Іспанські університети прагнуть мати договори з великими науковими журналами та видавцями, що на відповідних умовах або безоплатно друкують наукові праці викладачів університету. З цієї сторінки користувачі можуть отримати доступ до актуальної інформації про укладені угоди, зміни в правилах публікацій у виданнях та іншої корисної інформації. На сторінці розміщений список журналів, де можна публікувати статті, також є навчальні вебінари щодо правил та умов розміщення статей тощо.

Рубрика «Інструменти для розвитку наукових досліджень» подає багатоаспектні покликання на наукові цифрові ресурси, що допомагають у науковій роботі викладачам та студентам. Наприклад, «Менеджер бібліографічної довідки Mendeley» – інноваційний бібліографічний ресурс, який дає змогу створювати свою довідкову бібліотеку, коректно оформлювати список використаних джерел, підвищувати рівень цитування та комунікувати з науковцями всього світу.

Іншим прикладом є допоміжний посібник для управління та розповсюдження відкритих даних. У цьому ресурсі обґрунтовано важливість розвитку відкритої науки, знань та інновацій. Подано інформацію про можливості роботи на різних сервісах і ресурсах, які є ключовими у відкритому поширенні досліджень. Зазначено, що Бібліотека Університету надає доступ до двох сховищ:

- Репозиторій UJI/UJI: Дослідження: для зберігання та розповсюдження даних, пов'язаних із публікацією чи будь-яким дослідницьким проєктом розміром до 500 МБ. Кожному набору даних присвоюється DOI на додаток до маркера.
- Дані дослідження ZENODO Universitat Jaume I: містять набори даних, програмні коди тощо із розміром від 500 МБ до 50 ГБ. Кожному набору даних присвоюється DOI.

Не залишаються поза увагою бібліотеки і питання дотримання авторських прав та академічної доброчесності. Окрема рубрика «Плагіат і атиплагіат» містить відповідну інформацію. Для перевірки студентських робіт використовується сервіс TURNITIN, який інте-

гровано як функціональність у Aula Virtual (віртуальний клас). Через віртуальний клас викладачі заздалегідь активують функціонал, і студенти можуть перевіряти власні роботи через систему. Для наукових досліджень і публікацій використовується програма Oxsico. Програма створює звіт про подібності, який є довідковим документом. Рішення про плагіат приймає сам користувач після оцінки всіх факторів, які необхідно взяти до уваги.

Сервіс «Як створити та керувати науковою цифровою ідентифікацією» розміщує рекомендації для науковців університету, які допоможуть збільшити видимість публікацій, полегшити правильне цитування і дозволить зібрати усю бібліографію автора, уникнувши плутанини: все це можна зробити через особистий науковий підпис. На сторінці є детальні інструкції та приклади з організації цього питання.

Розділ «Поширення результатів дослідження у відкритому доступі» подає посібник для дослідників з питань «Open Access». Зауважимо, що державна іспанська система науки, технологій та інновацій сприяє поширенню результатів наукової, технологічної та інноваційної діяльності шляхом розроблення інституційних або тематичних сховищ відкритого доступу. Ці ініціативи та законодавство сприяють доступності до інформації та впливають на наукові дослідження.

У розділі «Авторські права та ліцензії» висвітлені всі права на використання інтелектуальної власності, що стосуються робіт у вільному доступі.

Рубрика «Послуги з розвитку наукових досліджень» вміщує розділи з послугами: онлайн-послуги, міжбібліотечний абонемент, зала для самозапису та відеоконференцій. Онлайн-послуги – це сервіс, за допомогою якого викладачі, наукові співробітники та студенти можуть запитувати матеріали в бібліотеці онлайн, використовуючи електронну форму. Перш ніж зробити запит, користувачі повинні перевірити наявність видання в каталозі. Статус запиту обробляється упродовж 48 год. Сервіс «Міжбібліотечний абонемент» дає можливість отримати документи за допомогою міжбібліотечного обміну (SOD-PI). За допомогою цієї послуги можна отримати оригінал або копію будь-якого типу документа, якого немає в бібліотеці Університету Хайме I. Сервіс SOD-PI забезпечує доступ до бібліотечних колекцій у будь-якій точці світу завдяки міжбібліотечним угодам про співпрацю. Цією послугою можуть скористатися як члени університетської спільноти,

так і зовнішні зареєстровані користувачі, які отримують послугу платно. Бібліотека UJІ дотримується міжбібліотечних угод між REBUIN і Консорціумом університетських бібліотек Валенсії (BUVAL). Сервіс «Зала для самозапису та відеоконференцій» – ця послуга ініційована ректоратом з координації наукової роботи та трансферу, Digital Impulse та бібліотекою. Приміщення для самозапису – це простір, в якому будь-який член університетської спільноти може записувати якісні відео для навчання в автоматизований спосіб і без спеціальної технічної допомоги. Студенти можуть використовувати це приміщення для запису своїх презентацій. Науково-педагогічні працівники використовують його для запису лекцій, презентацій курсів, виступів на конгресі чи онлайн-конференції тощо.

Важливим сервісом є також «Навчання користувачів бібліотеки» [14], який пропонує різні формати навчальних занять для груп та індивідуальних користувачів, які забезпечують читачам актуальний доступ до всіх електронних інформаційних ресурсів університету. Послуги спрямовані на те, щоб задовольнити потреби користувачів та досягти максимальної продуктивності за допомогою нових інструментів та інформаційних ресурсів.

Заключним розділом, який презентує сервіси бібліотеки UJІ, є «Бібліотечний бюлетень», що надає можливість зареєстрованим користувачам отримувати підписку кожні 20 днів на інформаційне видання «La Biblio» з рекомендаціями та новинами від бібліотеки UJІ для покращення навчання та роботи в університеті. Архів бюлетеня розміщений для усіх користувачів у вільному доступі, для інформування про минулі події, зміни в послугах бібліотеки університету.

Висновки. Отже, в діяльності бібліотеки Університету Хайме І спостерігаємо наявність усіх складників, які передбачають успішну інтеграцію академічної бібліотеки до цифрового інформаційного простору, а особливо цифрових сервісів, що дають змогу створення та доступу до власних і партнерських цифрових колекцій, розвитку цифрової комунікації, створенню цифрового контенту, діяльності з науково-методичного супроводу дослідницького, студентського та викладацького секторів. До послуг користувачів цієї бібліотеки – різноманітні інструменти для розвитку наукових досліджень, освіти та самоосвіти, що сприяє підвищенню якості підтримки дослідницької діяльності, навчання та викладання. До позитивних рис діяльності

бібліотеки слід віднести й організацію доступу до зовнішніх засобів та відкритих міждисциплінарних інформаційних ресурсів інших установ.

Принципи та якість організації сервісів, інформаційних ресурсів та інструментів для навчальних та наукових досліджень бібліотеки Університету Хайме I у місті Кастельон-де-ла-Плана (Іспанія) можуть бути універсальною моделлю для упровадження в діяльність інших європейських книгозбірень, зокрема, й бібліотек українських закладів вищої освіти. Бібліотека Університету Хайме I стала невід'ємним складником єдиного цифрового освітнього середовища і надає конкретну підтримку користувачам у викладанні, наукових дослідженнях, навчанні та самоосвіті, створюючи інформаційне підґрунтя для усієї університетської спільноти.

Висвітлення позитивних прикладів організації та використання бібліотечних ресурсів в одному з провідних університетів Іспанії сприятиме поширенню серед українських фахівців інноваційних напрацювань зарубіжних колег.

Список бібліографічних покликань

1. Барабаш В., Глебова Л., Коломієць О. Інноваційні трансформації бібліотек закладів вищої освіти. *Суспільство. Документ. Комунікація*. 2023. № 19. С. 10–36. DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2023-19-10-36>
2. Бегун В. Підготовка бібліотечних професіоналів в Іспанії. *Бібліотечний вісник*. 1997. № 4. С. 8–9.
3. Воскобойнікова-Гузєва О. В., Терещенко Н. М. Вектори стратегічного розвитку бібліотек закладів вищої освіти України, Литви, Польщі. *Науково-педагогічні студії*. 2021. № 5. С. 145–160.
4. Гараш К. Сучасні тенденції розвитку університетських бібліотек в Європі. *Бібліотека в сучасному світі науки, освіти та культури* : збірник наукових праць II Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції, м. Хмельницький, м. Кам'янець-Подільський, 16 травня 2024 р. / за ред. К. В. Гараш, О. Б. Айвазян. Кам'янець-подільський, 2024. С. 33–42.
5. Горбань Ю., Олійник О., Кобижча Н. Цифровізація освітнього процесу в контексті реалій інформаційного суспільства. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2024. № 7 (1). С. 24–37. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.7.1.2024.306996>
6. Желай О. П. Електронний сервіс сучасної бібліотеки : монографія. Київ : НБУВ, 2021. 208 с.
7. Зайченко Н. Освітнянські бібліотеки в іспаномовних країнах: стратегії і пріоритети розвитку. *International scientific journal*. 2015. № 8. С. 39–43.

8. Індіченко Г. Інститут Іспанії в європейському інформаційному просторі. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2012. Вип. 34. С. 222–231.

9. Макарова О. Національна бібліотека Іспанії та особливості організації її офіційного сайту. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 32. С. 293–301.

10. Шевченко О. В., Спринсян В. Г. Модернізація бібліотек закладів вищої освіти. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 2. С. 7–14.

11. Structure and organization. URL: [Structure and organization \(uji.es\)](http://structureandorganization.uji.es)

12. Universitat Jaume I Library. URL: <https://www.uji.es/serveis/cd/>

13. Repositori Universitat Jaume I. URL: [Repositori UJI](http://repositori.uji.es)

14. Users' training programme. URL: [Users' training programme \(uji.es\)](http://users.trainingprogramme.uji.es)

References

1. Barabash, V., Hliebova, L., & Kolomiiets, O. (2023). Innovatsiini transformatsii bibliotek zakladiv vyshchoi osvity [Innovative transformations of libraries of higher education institutions]. *Suspilstvo. Dokument. Komunikatsiia*, 19, 10-36. DOI: <https://doi.org/10.31470/2518-7600-2023-19-10-36> [In Ukrainian].

2. Behun, V. (1997). Pidhotovka biblioteknykh profesionaliv v Ispanii [Training of library professionals in Spain]. *Biblioteknyi visnyk*, 4, 8-9. [In Ukrainian].

3. Voskoboinikova-Huzieva, O. V., & Tereshchenko, N. M. (2021). Vektory stratehichnoho rozvytku bibliotek zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy, Lytvy, Polshchi [Vectors of strategic development of libraries of higher education institutions in Ukraine, Lithuania, and Poland]. *Naukovo-pedahohichni studii*, 5, 145-160. [In Ukrainian].

4. Harash, K. (2024, May 16). Suchasni tendentsii rozvytku universytetskykh bibliotek v Yevropi [Current trends in the development of university libraries in Europe]. In *Biblioteka v suchasnom sviti nauky, osvity ta kultury. Proceedings of the II All-Ukrainian Scientific and Practical online conference Conference* (pp. 33-42). (Horash, K. V., & Ayvazyanyan, O. B. (Eds.)). Kamianets-Podilskyi, Ukraine. [In Ukrainian].

5. Horban, Yu., Oliinyk, O., & Kobyzhcha, N. (2024). Tsyfrovizatsiia osvitnoho protsesu v konteksti realii informatsiinoho suspilstva [Digitisation of the educational process in the context of the realities of the information society]. *Tsyfrova platforma: informatsiini tekhnolohii v sotsiokulturnii sferi*, 7 (1), 24-37. DOI: <https://doi.org/10.31866/2617-796X.7.1.2024.306996> [In Ukrainian].

6. Zhelai, O. P. (2021). Elektronnyi servis suchasnoi biblioteky [Educational libraries in Spanish-speaking countries: strategies and development priorities]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

7. Zaichenko, N. (2015). Osvitianski biblioteki v ispanomovnykh krainakh: stratehii i priorytety rozvytku [Electronic service of a modern library]. *International Scientific Journal*, 8, 39-43. [In Ukrainian].

8. Indychenko, H. (2012). Instytut Ispanii v yevropeiskomu informatsiinomu prostori [The Institute of Spain in the European Information Space]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 34, 222-231. [In Ukrainian].

9. Makarova, O. (2011). Natsionalna biblioteka Ispanii ta osoblyvosti orhanizatsii yii ofitsiinoho сайту [The National Library of Spain and peculiarities of its official website]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 32, 293-301. [In Ukrainian].

10. Shevchenko, O. V., & Sprynsian, V. H. (2022). Modernizatsiia bibliotek zakladiv vyshchoi osvity [Modernisation of libraries of higher education institutions]. *Library Science. Record Studies. Informology*, 2, 7-14. [In Ukrainian].

11. Structure and organization. (2024). Retrieved from Structure and organization (uji.es) [In English].

12. Universitat Jaume I Library. (2024). Retrieved from <https://www.uji.es/serveis/cd/> [In English].

13. Repositori Universitat Jaume I. (2024). Retrieved from Repositori UI [In English].

14. Users' training programme. (2024). Retrieved from Users' training programme (uji.es) [In English].

Olena Politova,

<https://orcid.org/0000-0002-6516-0828>,

Candidate of Historical Sciences,

Head of the Department of Information Communications,

Faculty of Ukrainian Philology, Culture and Arts,

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University (Kyiv, Ukraine)

13-B, St. Levka Lukyanenko, Kyiv, 04212, Ukraine

e-mail: o.politova@kubg.edu.ua

Olena Hryhorevska,

<https://orcid.org/0000-0002-2099-0000>,

Doctor of Science in Social Communications, Senior Research Associate,

Professor of the Department of Information Communications,

Faculty of Ukrainian Philology,

Culture and Arts, Borys Grinchenko Metropolitan Kyiv University

(Kyiv, Ukraine)

13-B, St. Levka Lukyanenko, Kyiv, 04212, Ukraine

e-mail: o.hryhorevska@kubg.edu.ua

INFORMATION PRODUCTS AND SERVICES OF THE UNIVERSITY LIBRARY: SPANISH EXPERIENCE

The purpose of the article is to analyse the peculiarities of information products and services of the library of Jaime I University in Castellón de la Plana (Spain) as an experience that can be implemented in university libraries of Ukraine. The **research methodology** is based on the methods of analysis and synthesis, content analysis of open access information resources, systematisation and generalisation. The **scientific novelty** of the article lies in the analysis of the quality of information and educational content posted on the website of the Library of the Jaime I University in Castellón de la Plana (Spain), dissemination of information about its digital resources as an accumulation of experience in creating library products and providing high-quality services to users. In the Ukrainian library science, the activity of the Jaime I University Library in creating a service-oriented electronic information space for educational and research work is considered for the first time. **Conclusions.** The study of the world experience of libraries is one of the most relevant areas of library science research. In the activities of the library of the University of Jaime I, we observe the presence of all components that provide for the successful integration of the academic library into the digital information space, especially digital services, including the creation and access to own and partner digital collections, the development of digital communication, the creation of digital content, activities on scientific and methodological support of research, student and teaching staff. The library offers its users a variety of tools for the development of research, education and self-education, which contributes to improving the quality of research support, quality of learning and teaching. One of the positive features of the library's activities is the organisation of access to external means and open interdisciplinary information resources of other institutions. In our opinion, the principles and quality of organisation of services, information resources and tools for educational and scientific research at the Library of Jaime I University in Castellón de la Plana (Spain) can serve as a universal model for implementation in the activities of other European libraries, including Ukrainian ones.

Keywords: digital culture, Jaime I University (Spain), information products, information service, institutional repository, higher education institution library, library modernisation.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2024 р.